

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרָק כב

א. סֹדֶר גְּבִיַּת הַחוּב כֶּךָ הוּא: כְּשִׁיבִיא הַמַּלְוֶה שְׁטָרוֹ לְבֵית דִּין, וַיִּתְקַים אוֹמְרִין לְלוֹוֶה שְׁלָם. וְאֵין יוֹרְדִין לְנִכְסֵיו תַּחֲלָה, עַד שְׂיִתְבַּעְנוּ; וְאִם טָעָה הַדִּין וְהוֹרִיד הַמַּלְוֶה לְנִכְסֵי הַלוֹוֶה קֹדֶם שְׂיִתְבַּעְנוּ, מְסַלְקִין אוֹתוֹ.

ב. אָמַר הַלוֹוֶה הֲרִינִי מִשְׁלָם, קִבְּעוּ לִי זְמַן כְּדֵי שְׁאֲלוֹה מֵאַחַר אוֹ אֲמַשְׁכֵּן אוֹ אֲמַכֵּר וְאָבִיא הַמַּעוֹת קוֹבְעִין לוֹ זְמַן שְׁלוּשִׁים יוֹם; וְאֵין מַחֲיבִין אוֹתוֹ לְתֵן מִשְׁכּוֹן, שְׁאֵלֹו הִיָּה שָׁם מִטְּלָטְלִים, מִיָּד הָיוּ בֵּית דִּין גּוֹבִין מֵהֵן. וְאִם רָצָה הַמַּלְוֶה לְהַחֲרִים עַל מִי שִׁישׁ לוֹ מַעוֹת אוֹ מִטְּלָטְלִין, וּמִפְּלִיג אוֹתוֹ בְּדִבְרֵים הָרִי זֶה מַחֲרִים. וְאֵין מַחֲיבִין אֶת הַלוֹוֶה לְהָבִיא עֶרֶב עַד שְׂיִתֵּן.

ג. שְׁלָמוֹ הַשְׁלוּשִׁים יוֹם, וְלֹא הָבִיא בֵּית דִּין כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו. וְכֵן אִם אָמַר בְּתַחֲלָה כְּשִׁתְּבַעוּ, אֵינִי מִשְׁלָם כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו מִיָּד, וְאֵין קוֹבְעִין לוֹ זְמַן. וְכֵן אִם אֵין שָׁם שְׁטָר אֵלָא מַלְוֶה עַל פֶּה, אוֹ שֶׁהוּדָה כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסִים בְּנֵי חוּרִין שִׁישׁ לוֹ.

ד. טָעַן וְאָמַר שְׁטָר זֶה שְׁנִתְקַים בְּפָנֶיכֶם מְזִיף הוּא, וְאֵנִי אָבִיא רְאִיָּה וְאֲבַטְלָנוּ, וְעַדִּי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וְהֵם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי אִם נִרְאָה לְדִינָן שִׁישׁ מִמֶּשׁ בְּדִבְרֵיו קוֹבְעִין לוֹ זְמַן לְהָבִיא עֲדִיו. וְאִם נִרְאָה לָהֶם שְׂאִינּוּ בָּא אֵלָא בְּעִלְיֻת דְּבָרִים וּבִטְעָנוֹת שְׁלֹדְפֵי אוֹמְרִים לוֹ שְׁלָם, וְאַחֲרַי כֶּךָ אִם יֵשׁ לָךְ רְאִיָּה, יַחֲזִיר; וְאִם הִיָּה הַמַּלְוֶה אֵלֶם, וְשָׁמָּה אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחֲזִיר מִיָּדוֹ מִנִּיחִין עַל יָדֵי שְׁלִישׁ.

ה. קִבְּעוּ לוֹ זְמַן לְהָבִיא רְאִיָּה וּלְבַטֵּל הַשְׁטָר, וְהִגִּיעַ הַזְמַן וְלֹא בָּא מִמֵּתִינִין לוֹ שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי וְשְׁנֵי; לֹא בָּא כּוֹתֵבִין עָלָיו פְּתָחָא, וּמִשְׁמַתִּין אוֹתוֹ, וּמִמֵּתִינִין לוֹ וְהוּא בְּנִדְוִיו, תְּשַׁעִים יוֹם.

ו. שְׁלוּשִׁים רֵאשׁוֹנִים, שְׁמָא הוּא טוֹרַח לְלוֹוֶת מַעוֹת; אֲמַצְעִיִם, שְׁמָא הוּא טוֹרַח לְמַכֵּר; אַחֲרוֹנִים, שְׁמָא הַלּוֹקַח מִמֶּנּוּ טוֹרַח לְהָבִיא מַעוֹת. שְׁלָמוֹ הַתְּשַׁעִים יוֹם, וְלֹא בָּא בֵּית דִּין כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו, וּמִתִּירִין לוֹ נִדְוִיו.

ז. אֵין כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו, עַד שְׁשׁוּלְחִין וּמוֹדִיעִין לוֹ: וְהוּא שְׂיִהְיֶה קָרוֹב לְבֵית דִּין, מִהֵלֶךְ שְׁנֵי יָמִים אוֹ פָּחוֹת; יֵתֵר עַל זֶה, אֵין צָרִיכִין לְהוֹדִיעוֹ.

ח. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁהְיָה כָּל הַתְּשַׁעִים יוֹם נִשְׁמַט וְאוֹמַר עֲתָה אָבוֹא וְאָבִיא רְאִיָּה וְאֲבַטֵּל הַשְׁטָר. אֲבָל אִם אָמַר אֵינִי בָּא לְבֵית דִּין מִיָּד כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו, בֵּין עַל הַקְּרָקְעוֹת בֵּין עַל הַמִּטְּלָטְלִין. וְכֵן אִם הִיָּה הַשְׁטָר עַל הַפְּקָדוֹן אֵין מִמֵּתִינִין לוֹ תְּשַׁעִים יוֹם, אֵלָא כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו מִיָּד.

ט. זֶה שְׂאֲמָרְנוּ שָׁאֵם לֹא בָּא בְּסוֹף הַתְּשַׁעִים, כּוֹתֵבִין אֲדָרְכָתָא עַל נִכְסָיו עַל הַקְּרָקְעוֹת. אֲבָל הַמִּטְּלָטְלִין אֲפֹלוֹ אַחֲרֵי תְּשַׁעִים, כָּל זְמַן שֶׁהוּא אוֹמַר עֲתָה אָבִיא רְאִיָּה וְאֲבַטֵּל הַשְׁטָר אֵין מוֹרִידִין הַמַּלְוֶה לְמִטְּלָטְלִין: שְׁמָא יֹאכֵל אוֹתָם, וְיָבִיא זֶה רְאִיָּה וְיַבְטֵל הַשְׁטָר, וְלֹא יִמָּצֵא מִה יֵטֵל; וְאֲפֹלוֹ הִיָּה לְמַלְוֶה קְרָקַע, שְׁמָא תִּכְסִּיף אוֹ תִּשְׁתַּדֵּף.

י. כִּיצַד כּוֹתֵבִין הָאֲדָרְכָתָא: אִם לְנִכְסִים בְּנֵי חוּרִין הוֹרִידוּהוּ

אומרים איש פלוני נתחייב לפלוני בדין כך וכך, ולא נתן לו מעצמו, וכתבנו לו אדרכתא זו, על שדה פלונית שלו.

יא. ואחר כך שמין לו שלושה מאותה השדה כנגד חובו, ומכריזין עליה כפי מה שיראו, עד שיפסקו המוסיפין. ומורידין אותו בחובו לחלק ששמו אותו; וקורעין שטר החוב, אם היה שם שטר.

יב. ואם לא היו לו נכסים בני חורין, כותבין האדרכתא כך איש פלוני נתחייב לפלוני כך וכך בשטר חוב שהיה בידו, ולא נתן לו חובו, ולא מצאנו לו נכסים בני חורין, וכבר קרענוהו לשטר שהיה לו עליו, ונתנו רשות לפלוני לדרש ולחקר, ולהיות ידו בטויה על כל נכסים שימצאו לו וכל קרקעות שמכר מזמן פלוני והלאה; יש לו להפרע ולגבות חובו מן הכל.

יג. ואחר שכותבין אדרכתא זו, הולך המלוה ומחפש: אם מצא לו נכסים בני חורין, שמין לו מהן. מצא לו נכסים משעבדין מאחר זמן שטרו, טורף מהן; וקורעין שטר האדרכתא, וכותבין לו שטר הטרפא.

יד. כיצד כותבין: איש פלוני בן פלוני זכה בדין לטרף בחוב שפלוני חייב לו שהוא כך וכך, משדה פלונית שלקחה פלוני בכך וכך מזמן פלוני; וכבר קרענו האדרכתא שהיתה בידו, והרשינוהו לטרף מזה בכך וכך.

טו. ואחר שכותבין הטרפא לטורף, מורידין שלושה בקיאים לאותה השדה, ושמין לו ממנה כשעור חובו כפי מה שראוי לו מן הקרן, וחצי השבח כמו שבארנו.

טז. ומכריזין עליה שלושים יום, בדרך שמכריזין על נכסי יתומים. ואחר כך משביעין את הלווה שאין לו כלום, בתקנת הגאונים, אם היה הלווה עמנו במדינה. ומשביעין את הטורף בנקיטת חפץ, שלא נפרע חוב זה, ולא מחלו, ולא מכרו לאחר. ואחר כך מורידין אותו לנכסי הלוקח, בשומה שלו.

יז. וכותבין הורדה. כיצד: כותבין אחר ששמנו לפלוני בשומה שהיתה בידו, והכרזנו שלושים יום פראוי, והשבחנו את זה הטורף, ואת בעל חובו הורדנוהו לשדה פלונית להיות משתמש בה, בדרך שמשתמש כל אדם בקנינו. ומאימתי אוכל הטורף פרות שדה זו, משפסקו ההכרזה.

יח. כל אדרכתא שאין כתוב בה קרענוהו לשטר ההלוואה, אינה אדרכתא; וכל טרפא שאין כתוב בה קרענוהו לאדרכתא, אינה טרפא; וכל שומה שאין כתוב בה קרענוהו לטרפא, אינה שומה.

יט. שלושה שירדו לשום אחד אומר במנה ושנים אומרים במאתים, או אחד אומר במאתים ושנים אומרים במנה בטל יחיד במעוטו. אחד אומר במנה ואחד אומר בשמונים ואחד אומר במאה ועשרים, נדון במאה; אחד אומר במאה ואחד אומר בתשעים ואחד אומר במאה ושלושים, נדון במאה ועשרה. ועל דרך זו שמין ביניהן לעולם.

כ. בית דין ששמו לטורף בנכסי לוקח, וטעו בכל שהוא מכרן בטל: שהרי הן כשליח לטורף וללוקח; ויש להן רשות לתקן אבל לא לעות, כשליח. וכל המורים, כזה הורו.

כא. בית דין ששמו לבעל חוב, בין בנכסי לוזה בין במשעבדין שביד הלוקח, ולאחר זמן השיגה ידו שללוזה, או שלנטרף, או יורשיהן, והביאו לבעל חוב את מעותיו מסלקין אותו מאותה הקרקע: שהשומה חוזרת לבעלים לעולם, משום שנאמר "ועשית הטוב והישר" (ראה דברים ו, יח; דברים יב, כח).

כב. קרקע ששמו אותה לבעל חוב, ואחר כך שמוה בית דין לבעל חוב שלזה המלוה הרי זו חוזרת לבעלים: לא יהיה כוחו גדול מכוח בעל חוב הראשון.

כג. מכרה בעל חוב או נתנה במתנה, או ששמה לבעל חובו מדעתו, או שמת והורישו אינה חוזרת. שמו קרקע לאשה ונשאת, או ששמו ממנה ונשאת בעל בנכסי אשתו כלוקח הוא, ולא מחזיר ולא מחזירין לו.

הלכות מלוה ולוזה פרק כג

א. שטרי חוב המקדמים פסולין, שהרי טורף בהן לקוחות שלא כדין; ולפיכך קנסו אותן חכמים, ולא יגבה בשטר מקדם אלא מבני חורין גזרה, שמא יטרף בו מזמן ראשון שהקדימו.

ב. שטרי חוב המאחרין כשרין, שהרי הורע כוחו שלבעל השטר שאינו טורף אלא מזמן השטר; ואף על פי שלא כתבו בו שהוא מאחר, הרי זה כשר. שטר שכתבוהו ביום ונחתם בלילה הסמוך לו פסול, מפני שהוא מקדם; ואם היו עסוקים בענין, עד שנכנס הלילה וחתמוהו אף על פי שקנו ממנו בלילה, כשר.

ג. שטר שזמנו כתוב בשבת, או בעשרה בתשרי שטר מאחר הוא, וכשר. ואין חוששין לו שמא מקדם הוא, ובאחד בשבת או באחד עשר בתשרי נכתב, אלא מעמידין את השטר על חזקתו: שהדבר ידוע הוא שאין כותבין בשבת, ולפיכך אחרוהו.

ד. כותבין שטר ללוזה, אף על פי שאין המלוה עמו; ואין כותבין למלוה, עד שיהיה הלוזה עמו. במה דברים אמורים, בשטר שיש בו קנין, שהרי משעה שקנו מידו, נשתעבדו נכסיו. אבל שטר שאין בו קנין אין כותבין אפלו ללוזה, עד שיהיה המלוה עמו, ויתן השטר ביד המלוה בפנינו: שמא יכתב עתה ללוות ממנו בניסן, ולא ילוה ממנו עד תשרי; ונמצא המלוה טורף בשטר זה מניסן שלא כדין, שהרי לא הגיע לידו עד תשרי.

ה. עדים שקנו מיד הלוזה או המוכר וכיוצא בהן, ונתאחרה כתיבת השטר זמן מרבה אם ידעו יום שקנו ממנו בו כותבין בשטר זמן הקנין, ואף על פי שאינו זמן חתימתו; ואין צריכין לומר, ונתאחרה כתיבת ידינו עד יום פלוני. ואם לא ידעו יום שקנו בו כותבין זמנו שלשטר, משעת הכתיבה.

ו. וכן מי שנמסרה להן העדות במדינה, וכתבו השטר במדינה אחרת אין מזכירין בשטר מקום שנמסרה בו העדות, אלא מקום שכתבו בו חתימת ידן.

ז. שטרי מקח וממכר שלא נכתבו בזמן אפלו המאחרין פסולין,

שְׁהָרִי אֶפְשָׁר לְטָרֵף בְּהֵן שְׁלֹא כְּדִין. כִּיצַד : כְּגוֹן שְׁחֹזֵר הַמוֹכֵר וְקָנָה הַשְּׂדֵה מִיַּד הַלּוֹקֵחַ, קִדָּם שְׁיָגִיעַ זְמַן הַשְּׁטָר הַמֵּאָחֵר, וַיּוֹצִיא הֵלָּה הַשְּׁטָר הַמֵּאָחֵר, וַיֹּאמֶר חֲזָרְתִּי וּלְקַחְתִּיהָ פַּעַם שְׁנִיָּה מִמֶּנּוּ ; וְנִמְצָא טוֹרֵף שְׁלֹא כְּדִין.

ח. וְלָמָּה לֹא נָחוּשׁ בֵּן לַשְּׁטָר חוֹב הַמֵּאָחֵר, שְׂמָא יִפְרַעְנוּ קִדָּם שְׁיָגִיעַ זְמַנּוֹ וַיִּכְתֹּב שׁוֹבֵר, וַיִּחְזֹר וַיּוֹצִיא הַשְּׁטָר הַמֵּאָחֵר, וַיְטָרֵף בּוֹ שְׁלֹא כְּדִין לְפִי שְׁכָל הַכּוֹתֵב שְׁטָר מֵאָחֵר, תִּקְנָתוֹ שְׁיִכְתֹּב הַשׁוֹבֵר סֵתָם, שְׁכָל זְמַן שְׁיִצָּא הַשְּׁטָר, יִשְׁבֹּר אוֹתוֹ זֶה הַשׁוֹבֵר. וְאִם לֹא עָשָׂה כֵּן, וְכָתֵב הַשׁוֹבֵר בְּזְמַן הַפְּרַעוֹן הוּא הַפְּסִיד עַל עַצְמוֹ.

ט. מִי שְׁמָכַר שְׂדֵהוּ בְּאַנָּס, וּמָסַר מוֹדַעָה, אוֹ שְׁקָדָם וּמָכַר אוֹ נָתַן לְאַחֵר, קִדָּם שְׁיִמָּכַר לְאַנָּס הָרִי הַמַּעֲוֹת שְׁלֹאֲנָס אֶצֶל הַמוֹכֵר כְּמִלּוֹה עַל פֶּה, וְאִינוּ טוֹרֵף בַּשְּׁטָר מָכַר שְׁבִידוֹ כָּלוּם : מִפְּנֵי שְׂאִין דִּין שְׁטָר זֶה שְׁיִכְתֹּב, וְלֹא נִכְתֹּב אֵלָּא מִפְּנֵי הָאַנָּס. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

י. אֶפְשָׁר לְטוֹרֵף שְׁיִטָּרֵף בְּלֹא שְׁטָר, אֲלֹא בְּעֵדוֹת עַל פֶּה. כִּיצַד : כְּגוֹן שְׁיֵשׁ לוֹ עֵדִים שְׂזֵאת הָאָרֶץ גְּזוּלָה מֵאֲבִיו הָרִי יֵשׁ לוֹ לְהוֹצִיָּאה בְּעֵדִים אֵלּוּ, וְאִין כָּאֵן שְׁטָר. וְכֵן אִם הֶעִידוּ לוֹ שְׁנַגְמַר הַדִּין לְאֲבִיו לְטָרֵף מִנְכָּסֵי פְּלוֹנִי בְּכָךְ וּכְךָ מִזְמַן פְּלוֹנִי, וּמֵת אָבִיו וְעַדִּין לֹא טָרֵף הָרִי הֵבֵן טוֹרֵף בְּעֵדוֹת זֹ.

יא. לְפִיכָךְ אִין כּוֹתְבִין שְׁנֵי שְׁטָרֵי מָכַר עַל שְׂדֵה אַחַת שְׂמָא יַעֲשֶׂה הַלּוֹקֵחַ קְנוֹנִיָּה עִם בַּעַל חוֹב, וַיְטָרֵף שְׁלֹא כְּדִין. כִּיצַד : יָבוֹא זֶה וַיְטָרֵף שְׂדֵה זֹ, בְּעֵדוֹת שֶׁהֶעִידוּ לוֹ מִחֲמַת אָבִיו, וַיִּחְזֹר הַלּוֹקֵחַ וַיְטָרֵף בַּשְּׁטָר הַמָּכַר שְׁבִידוֹ מִן הַלְּקוֹחוֹת שְׁלָקְחוּ אַחֲרָיו, וַיִּקְרַע שְׁטָר הַמָּכַר שְׁבִידוֹ ; וַיִּחְזֹר בְּקְנוֹנִיָּה וַיַּעֲמֵד בַּשְּׂדֵה שְׁנִטְרָפָה מִמֶּנּוּ, וַיָּבוֹא הוּא שְׁטָרָפָה בַּעֲצָמוֹ וַיְטָרֵף אוֹתָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה בְּעֵדוֹת עֲדָיו, וַיּוֹצִיא הֵלָּה שְׁטָר הַמָּכַר הַשְּׁנִי, וַיְטָרֵף בּוֹ לְקוֹחוֹת אֲחֵרִים שְׁלֹא כְּדִין.

יב. אִם כֵּן מִי שְׂאָבַד לוֹ שְׁטָר הַמָּכַר, וְעַדִּיו קִיָּמִין כִּיצַד יַעֲשֶׂה : יִכְתְּבוּ לוֹ שְׁטָר שְׁנֵי וַיֹּאמְרוּ בּוֹ, שְׁטָר זֶה אִין גּוֹבִין בּוֹ לֹא מִנְכָּסִים מְשַׁעֲבָדִים וְלֹא מִנְכָּסִים בְּנֵי חוֹרִין, וְלֹא כְּתִבְנוּהוּ אֲלֹא לְהַעֲמִיד שְׂדֵה זֶה בְּיַד פְּלוֹנִי הַלּוֹקֵחַ, כְּדִי שְׁלֹא יוֹצִיָּאה מִיָּדוֹ הַמוֹכֵר וְלֹא יוֹרְשִׁיו.

יג. בַּשְּׁטָרֵי הַחוֹבוֹת אִינוּ כֵּן : אֵף עַל פִּי שְׁעַדִּיו קִיָּמִין, וְקָנוּ מִיָּדוֹ, וַיִּחְזֹר בְּשַׁעֲתוֹ וַיֹּאמֶר, שְׁטָר שְׁכַתְּבָתֶם לִי עֵתָה אָבַד אוֹ נִשְׂרַף אִין כּוֹתְבִין לוֹ שְׁטָר שְׁנֵי, שְׂמָא פָּרְעוּ אוֹ מָחְלוּ : וְאִפְּלוּ הָיָה הַחוֹב לְזָמַן. וְאִינוּ גּוֹבֵה בְּעֵדִים אֵלּוּ כָּלוּם, אֲלֹא אִם אָמַר הַלוֹוֶה לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעוֹלָם, שְׂזֵה יִחֲזַק כְּפָרָן בְּעֵדוֹתָן כְּמוֹ שְׁיִתְּבָאֵר.

יד. מִי שְׁכָּלָה שְׁטָר חוֹבוֹ, וְהָרִי הוּא הוֹלֵךְ לְהַמְחִק מַעֲמִיד עָלָיו עֵדִים וּבֹא לְפָנָי בֵּית דִּין, וְהֵם עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם. אֲבָל עַדִּי הַשְּׁטָר עַצְמָן אִינָן כּוֹתְבִין לוֹ שְׁטָר אַחֵר, אֵף עַל פִּי שְׁנִמְחִק בְּפָנֵיהֶם ; אֲבָל בָּאִין לְבֵית דִּין, וּבֵית דִּין עוֹשִׂין לוֹ קִיּוּם.

טו. כִּיצַד מְקִיָּמִין שְׁטָר זֶה : כּוֹתְבִין שְׁטָר אַחֵר וַיֹּאמְרוּ בּוֹ, אָנוּ בֵּית דִּין פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי, הוֹצִיא פְּלוֹנִי בֵּן פְּלוֹנִי שְׁטָר מִחוּק לְפָנֵינוּ וְזְמַנּוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי, וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲדָיו. וְאִם כְּתִבוּ וְהִזְקִינוּ לְעֵדוֹתָן שְׁלַעֲדִים, וְנִמְצָאת מְכֻנֶּת גּוֹבֵה בַּשְּׁטָר

זֶה שֶׁכָּתְבוּ לוֹ, וְאִינוּ צָרִיךְ קִיּוּם אַחֵר; וְאִם לֹא כָּתְבוּ כֶּךָ צָרִיךְ לִהְיֵי רְאִיָּה עַל הָעֵדִים הָרִאשׁוֹנִים, עַד שֶׁתִּתְקַיֵּם עֵדוּתָן.

זו. שְׁטֵר חֹב שֶׁנִּתְקַרַע, כָּשֶׁר; נִמְחָק אוֹ נִשְׁטָשׁ אִם רְשׁוּמוֹ נִכָּר, כָּשֶׁר. נִקְרַע קָרַע בֵּית דִּין, הֵרִי זֶה פְּסוּל. אֵיזָה הוּא קָרַע בֵּית דִּין, שְׁתֵּי וְעָרַב.

יז. מִי שֶׁפָּרַע מִקְצַת חֹבּוֹ אִם רָצָה מִחֲלִיף, וּבֵית דִּין כּוֹתְבִין לוֹ שְׁטֵר אַחֵר בְּשָׂאֵר הַחֹב מִזְמַן רֵאשׁוֹן; אָבֵל לֹא עֲדֵי הַשְּׁטֵר. וְאִם רָצָה, יִכְתֹּב שׁוֹכֵר.

יח. הֵבֵא לִפְרַע כָּל חֹבּוֹ, וְאָמַר הַמְלֻוֶּה אֲבָד לִי הַשְּׁטֵר הֵרִי זֶה יִכְתֹּב לוֹ שׁוֹכֵר, וַיִּפְרַע כָּל חֹבּוֹ; וַיֵּשׁ לַלוּוֶה לְהַחֲרִים סֶתֶם עַל מִי שֶׁכּוֹבֵשׁ הַשְּׁטֵר, וְטוֹעֵן שָׂאֲבָד. וְאִם טָעַן הַלוּוֶה טַעֲנַת וְדָאִי וְאָמַר, הַשְּׁטֵר אֶצְלוֹ וְעַתָּה הִנֵּיחוּ בְּכִיסוֹ הוֹרּוּ רַבּוֹתִי שִׁישְׁבַּע הַמְלֻוֶּה הִסֵּת שָׂאֲבָד הַשְּׁטֵר, וְאַחֵר כֶּךָ יִפְרַע חֹבּוֹ וְיִכְתֹּב שׁוֹכֵר.

יט. מִי שֶׁהוֹצִיא שְׁטֵר חֹב בְּמִנָּה וְאָמַר, עָשׂוּ לִי מִמֶּנּוּ שְׁנַיִם בַּחֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אֵין עוֹשִׁין לוֹ, שְׁזָכוּת לַלוּוֶה לִהְיוֹת הַכֹּל בְּשְׁטֵר אֶחָד: שָׂאֵם יִפְרַעֲנוּ מִקְצַת, נִמְצָא שְׁטֵרוֹ פָּגוּם.

כ. וְכֵן אִם הוֹצִיא שְׁנֵי שְׁטֵרוֹת בַּחֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים וְאָמַר, עָשׂוּ אוֹתָן אֶחָד בְּמֵאָה אֵין עוֹשִׁין לוֹ, אֵלֹא עוֹשִׁין לוֹ קִיּוּם לְכָל אֶחָד וְאַחַד: שְׁזָכוּת הִיא לַלוּוֶה לִהְיוֹתָן שְׁנַיִם, שֶׁלֹּא יִכַּף אוֹתוֹ בְּדִין בְּפַעַם אַחַת לַגְבוּת הַכֹּל.

כא. הוֹצִיא שְׁטֵר חֹב בְּמֵאָה וְאָמַר, קָרַעוּהוּ וְכָתְבוּ לִי שְׁטֵר אַחֵר בַּחֲמִשִּׁים אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ: שְׂמָא פָּרַעוּ הַכֹּל, וְכָתְבִי לוֹ שׁוֹכֵר עַל שְׁטֵר שְׁלֵמָאָה; וְכִשְׁיַחְזֹר וַיּוֹצִיא קִיּוּם זֶה שֶׁלְשֵׁטֵר חֲמִשִּׁים, וַיּוֹצִיא הַלוּוֶה הַשׁוֹכֵר, יֹאמַר לוֹ, זֶה שְׁטֵר אַחֵר הוּא.

הַלְבוּת מְלֻוֶּה וְלוּוֶה פֶּרֶק כֹּד

א. כָּבֵר בְּאַרְנוֹ שֶׁשְׁטֵר חֹב שִׁישׁ בּוֹ קִנְיָן כּוֹתְבִין אוֹתוֹ לַלוּוֶה, אִף עַל פִּי שְׂאִין הַמְלֻוֶּה עִמּוֹ; וְכֵן כּוֹתְבִין שְׁטֵר לְמוֹכֵר, אִף עַל פִּי שְׂאִין הַלוֹקַח עִמּוֹ. וְכֵן כּוֹתְבִין שׁוֹכֵר לְמְלוּוֶה, אִף עַל פִּי שְׂאִין הַלוּוֶה עִמּוֹ, וְשׁוֹכֵר לְאִשָּׁה, אִף עַל פִּי שְׂאִין בַּעֲלָהּ עִמָּה, וְגַט לְאִישׁ, אִף עַל פִּי שְׂאִין אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.

ב. אָבֵל אֵין כּוֹתְבִין שְׁטֵרֵי אֲרוּסִין וְנִשְׁוֹאִין, וְשְׁטֵרֵי אֲרִיסוֹת וְקַבְלָנוֹת, וְשְׁטֵרֵי בְרִירַת הַדֵּינִין אוֹ שְׁטֵרֵי טַעֲנוֹת בַּעֲלֵי דֵינִין, וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין, אֵלֹא מַדְעַת שְׁנִיָּהֶם. וְכָל הַשְּׁטֵרוֹת הָאֵלּוּ, צָרִיכִין לְהִזְהֵר בְּתִקּוּנָן כְּשָׂאֵר הַשְּׁטֵרוֹת.

ג. וּמִי נוֹתֵן שְׁכָר הַסּוֹפֵר: בְּשְׁטֵרֵי הַלְוָאָה, הַלוּוֶה נוֹתֵן שְׁכָר; וּבְשְׁטֵרֵי מִקָּח וּמִמְכָּר, הַלוֹקַח נוֹתֵן שְׁכָר. וְהָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת שְׁכָר הַגָּט, וְהַחֲתָן נוֹתֵן שְׁכָר הָאֲרוּסִין וְהַנִּשְׁוֹאִין. וְהַמְקַבֵּל וְכֵן הָאֲרִיס אוֹ הַשׁוֹכֵר נוֹתֵן שְׁכָר הַשְּׁטֵר. אָבֵל שְׁטֵר בְּרִירַת הַדֵּינִין, אוֹ טַעֲנוֹת בַּעֲלֵי דֵינִין שְׁנִיָּהֶם נוֹתְנִין שְׁכָר.

ד. אֶחָד הַשְּׁטֵרוֹת הַנִּכְתְּבִין לְאֶחָד שֶׁלֹּא בְּפָנֵי חֲבֵרוֹ, וְאַחַד הַשְּׁטֵרוֹת שְׂאִין כּוֹתְבִין אוֹתָן אֵלֹא מַדְעַת שְׁנִיָּהֶם וְשְׁנִיָּהֶן עוֹמְדִין כְּגוֹן שְׁטֵר שֶׁכּוֹתְבִין לְמְלוּוֶה אוֹ לַלוֹקַח כֶּלֶן צָרִיכִין הָעֵדִים שִׁיְהִיו מְכִירִין הַשְּׁמוֹת שֶׁבְּשְׁטֵר, שֶׁזֶה הוּא פְּלוּנִי בֶּן פְּלוּנִי וְזֶה

הוא פלוני בן פלוני: שמא יבואו שנים ויעשו קנוניה, וישנו שמותיהן כשמות אחרים וידו זה לזה.

ה. כל מי שהחזק שמו בעיר שלושנים יום אין חוששין לו שמא שם אחר יש לו, והוא שנהו פדי לרמות ולעשות קנוניה: שאם אתה אומר כן, אין לדבר סוף. לפיכך מי שלא החזק שמו בעיר שלושנים יום, ובא ואמר כתבו עלי שטר שאני חייב לפלוני או לזה כך וכך דינרין אין כותבין לו, עד שיביא ראיה שזה שמו או יחזק.

ו. כל שטר שיצא לפנינו ויטען הלווה ויאמר, אני איני חייב כלום, שמא אחר רמאי העלה שמו כשמי והודה לזה, או שאמר לא לזה אני חייב כלום אלא לאחר, וזה רמאי הוא והעלה שמו כשם בעל חובי מאחר שלא החזק שם שנים ששמותיהן שווין, אין חוששין לדבריו: שחזקה היא שאין העדים חותמין על השטר, אלא אם כן הן מכירין אלו הנזכרים בו.

ז. וכן חזקה שאין העדים חותמין על השטר, אלא אם נודע להם בודאי שאלו שהעידו על עצמן גדולים ובני דעת. ואין העדים חותמין על השטר, אלא אם כן יודעים לקרות ולחתם.

ח. עדים שאינן יודעין לחתם, וקרעו להן גיר וחתמו על הרשם מכין אותן מכת מרדות, והשטר פסול. ראש בית דין שהיה יודע ענין השטר, וקרא השטר לפניו הסופר שלו הואיל והוא מאמין אותו, ואימתו עליו הרי זה חותם על השטר, אף על פי שלא קראהו הוא בעצמו. ואין שאר העם רשאים לעשות כן, עד שיקרא העד השטר מלה מלה.

ט. שנים שהיו בעיר, שם כל אחד מהן יוסף בן שמעון אינן יכולין להוציא שטר חוב זה על זה, ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב: אלא אם כן באו עדי השטר בעצמן, ואמרו זה הוא שהעדנו עליו, וזה הוא שהעדנו לו בהלוואה זו. וכן אין מגרשין נשותיהן, אלא זה בפני זה. וכן אם נמצא לאחד בין שטרותיו שובר ששטרו שליוסף בן שמעון פרוע, שטרות שניהן שעליו פרועין.

י. וכיצד יעשו אלו ששמותיהן שווין, ושמות אביהן שווין ישלשו. היו שמות אבות אבותיהן שווין, יכתבו סימניהן. היו דומין זה לזה בצורתן, יכתבו יחוסן; היו שניהם כוהנים או לויים, יכתבו דורות.

יא. הוציא עליו שטר שכתוב בו, אני פלוני בן פלוני לויתי ממך מנה אף על פי שאין בו שם המלוה כל מי שיצא שטר זה מתחת ידו, גובה בו; ואינו יכול לדחותו ולומר, שלאחר הוא ונפל.

יב. וכן שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת, שהוציא אחד מהן שטר חוב על אחד מבני העיר אינו יכול לדחותו ולומר לו, לפלוני ששמו כשמן אני חייב, וממנו נפל השטר; אלא הרי זה שיצא מתחת ידו גובהו, ואין חוששין לנפילה.

יג. שנים שהוציא כל אחד משניהם שטר חוב על חברו אין האחרון יכול לומר לראשון, אלו הייתי חייב לך היאך אתה לוה ממני; אלא זה גובה חובו, וזה גובה חובו.

יד. היה זה במאה וזה במאה, ויש לזה עדית ולזה עדית, או לזה

בינונית ולזה בינונית, לזה זבורית ולזה זבורית אין נזקקין להן, אלא כל אחד מהן עומד בשלו. הנה לזה עדית ובינונית ולזה זבורית זה גובה מן הבינונית, וזה גובה מן הזבורית.

טו. המוציא שטר חוב על חבירו, והלה מוציא שטר שמכר לו את השדה אם היו במקום שנותן הלוקח המעות, ואחר כך פותב לו המוכר את השטר הרי שטר חובו שלזה בטל: שהרי אומר לו אלו הייתי חייב לך, הנה לך לפרע את חובך. אבל במקום שכותבין, ואחר כך נותנין הרי שטר החוב קיים: שהרי זה אומר לו מכרתי לך את השדה, כדי שיהיה לך נכסים ידועים, שאגבה מהן החוב שלי.